Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Akademickiéj l. 5.

Pismo tygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych dla Galicji i W. Ks. Krakowskiego

wychodzi co Poniedziałek w objętości pół arkusza.

Wydawca: Dr. Alfred Zgórski.

Nr. 4. **Poniedziałek,** dnia 24. stycznia 1876. **III. rocznik.**

Obowiązek wpłacania udziałów w terminach statutem wskazanych.

(Dr T. S.) Każdy statut spółki zarobkowéj musi zawierać postanowienia co do wysokości udziału członuów i sposobu utworzenia tego udziału. (§. 5. al. 5. ust. z dnia 9. kwietnia).

Wysokość pojedyńczego udziału oznaczoną jest w statutach bardzo rozmaicie (w towarzystwach zaliczkowych najczęściéj 20 złr., w Towarzystwie zaliczkowém dla rolnictwa i przemysłu rolniczego 200 złr., w Towarzystwie przemysłowém 500 złr.). Sposób wpłacania udziału zwykle pozostawionym jest do woli członka: albo w całości zaraz po przystąpieniu, albo w ratach, najczęściéj miesięcznych.

Jeżeli członek towarzystwa nie uiszcza wpłat na udział, może być wykluczonym, jako niedopełniający zobowiązań statutowych. Wszystkie spółki przyjęły ten rygor, lecz żadna nie wykonuje groźby. Gdyby zastósowano to postanowienie w całéj surowości, bardzo wielu członków musiałoby ustąpić, a ustępującym trzebaby zwrócić udziały, co sprowadziłoby znaczne zmniejszenie funduszów spółki; równocześnie zaś osłabiłoby się kredyt, oparty na solidarnéj poręce.

Wykluczenie przeto członków, którzy nie płacą regularnie rat udziałowych, jest nietylko środkiem zanadto surowym, ale także niepraktycznym, uszczupla bowiem fundusze i uszczupla kredyt towarzystwa. Wiedzą to bardzo dobrze zarządy spółek i dla tego powyższe zagrożenie statutowe zostaje zwykle martwą literą. Członkowie, którzy nie wpłacają regularnie udziałów, otrzymują wprawdzie niekiedy od zarządu upomnienia, ale pozostają w towarzystwie, i zapewne żaden z nich nie obawia się, aby niedopełnienie **tego** obowiązku sprowadziło wykluczenie. Wedle powszechnego więc zwyczaju spłata rat udziałowych zależy tylko od dobréj woli członka, a zarządy, nie chcąc używać kary zbyt surowéj, nie mają właściwie żadnego środka do zapewnienia regularnéj wpłaty. Taki stan rzeczy jest niewątpliwie wielce szkodliwym dla rozwoju spółek, które nigdy nie mogą liczyć z pewnością, że raty udziałowe w terminie uiszczone będą. Spółki, które operują przeważnie kapitałem obcym, jak większa część towarzystw zaliczkowych, mniéj są dotknięte tém postępowaniem członków, ponieważ w razie potrzeby mają otwarty kredyt. Mimo tego jednak zawód doznany od członków tamuje rozwój spółki, zarząd bowiem musi zawsze uważać, aby stosunek między kapitałem własnym a obcym nie przekroczył granic właściwych.

Tém gorsze skutki sprowadza nie dotrzymanie terminu wpłaty rat udziałowych w takich spółkach, których kapitał w znacznéj części jest użyty w przedsiębiorstwach i nie może być wycofanym bez straty dla interesu podjętego. W tém położeniu znajdują się towarzystwa produkcyjne i przemysłowe. Regularna wpłata rat udziałowych jest dla nich kwestyą żywotną, dostarcza im bowiem funduszów w terminach z góry oznaczonych, tak iż wedle tego można zastósować terminy wypłaty. Jeżeli raty udziałowe nie wpływają regularnie, to zarząd spółki, nie mogąc nigdy z pewnością liczyć na udziały, musi nieustannie oglądać się za kredytem nawet na pokrycie takich wypłat, które wpływającémi udziałami pokryte być powinny. Jeżeli zaś, w czasach przesileń finansowych, kredyt zostanie zachwianym, w takim razie spółka prze-

mysłowa lub produkcyjna zwykle jest daleko silniéj dotkniętą ograniczeniem kredytu, niż towarzystwa zaliczkowe; przedsiębiorstwa przemysłowe bowiem, jako więcéj ryzykowne — niż interes pożyczkowy, trudniéj zyskują kredyt i łatwiéj go tracą. Wówczas trzeba koniecznie zastąpić kredyt, częściowo przynajmniéj, funduszem własnym; — jeźli przeto udziały nie będą regularnie wpłacane — spółka znajdzie się w trudném położeniu i może być narażoną na upadek.

Niebezpieczeństwa, wynikające dla spółki w skutek nieregularnéj wpłaty udziałów, są tak wielkie, że spółki akcyjne ogłaszają uiszczone już wpłaty na akcye jako przepadłe na rzecz spółki, jeżeli akcyonaryusz w terminie, przez zarząd ogłoszonym, żądanéj wpłaty nie złoży. Artykuł 220 kodeksu handlowego pozwala spółkom akcyjnym rygor ten zamieścić w statutach.

Toż samo postanowienie przyjęły niektóre spółki zarobkowe wiédeńskie, naśladując wiernie towarzystwa akcyjne. Postąpiły jednak niewłaściwie; zachodzi bowiem zasadnicza różnica między spółką akcyjną a zarobkową. Spółka akcyjna ma kapitał zakładowy z góry oznaczony, którego powiększenie lub zmniejszenie zawisłém jest od zezwolenia władzy rządowéj. Istnienie spółki akcyjnéj zawisło przeto od rzeczywistego zebrania akcyjnego kapitału, a kapitał ten podzielony jest na pewną, w statucie określoną i w rejestrze handlowym zapisaną ilość akcyi. Jeżeli przeto akcye częściowo wpłacone, nie zostaną dopełnione wpłatą późniéj rozpisaną, to spółka nie może inaczéj uzupełnić swego kapitału akcyjnego, jak przez unieważnienie akcyi częściowo wpłaconych, na które dopłaty nie uiszczono, i przez emisyą nowych akcyi w miejsce unieważnionych.

Przeciwnie zaś spółki zarobkowe, których ilość członków i fundusz zakładowy nie są ograniczone, mogą powiększać swój kapitał spółkowy pomimo tego, iż niektórzy członkowie nie płacą rat udziałowych. Spółki zarobkowe przeto powinny przeciw niepłacącym rat udziałowych postąpić tak, jak postępują zwykłe jawne spółki handlowe, których kapitał zakładowy również nie jest ograniczony, i których członkowie odpowiedzialni są za zobowiązania spółki nietylko udziałem w spółkowym majątku, ale także całym majątkiem własnym.

Wedle artykułu 95. kodeksu handlowego (postanowienia o spółce jawnéj) obowiązanym jest spólnik, nie płacący swéj wkładki w czasie właściwym, opłacić odsetki zwłoki od dnia, w którym wkładka miała być uiszczoną.

Ten rygor należałoby zastosować także w spółkach zarobkowych. Lwowskie Towarzystwo przemysłowe *) w ten sposób postępuje, a inne spółki produkcyjne i przemysłowe również powinny żądać odsetek zwłoki od nieuiszczonych w terminie rat udziałowych.

Towarzystwa zaliczkowe również powinny takie postanowienie przyjąć do statutów, któreby nadało zarządowi prawo policzenia odsetek zwłoki od niewpłaconych w terminie rat udziałowych. Rzeczą zarządu będzie zastósować ten rygor, lub nie, w miarę okoliczności. Towarzystwa zaliczkowe mają bowiem znacznie ułatwione ściąganie zaległych udziałów, a to przy wypłacaniu udzielonych pożyczek, bądź to wprost przez strącenie zaległego udziału z pożyczki, bądź téż pośrednio, przez przypomnienie członkowi jego obowiązku i wezwanie do dobrowolnéj wpłaty. I tu również od okoliczności zawisło, w jaki sposób ściągać wpłaty zaległe.

W każdym wypadku jednak powinien mieć zarząd spółki statutem nadane prawo policzenia odsetek zwłoki od zaległych rat udziałowych, jako najwłaściwszy środek przymusowy przeciw członkom, zgodny z istotą spółek zarobkowych i dobrze pojętym ich interesem.

*) i lwowska filia ogólnego Tow. urzędników.

Ruch stowarzyszeń.

Dom zastawny we Lwowie ogłasza, że niebawem rozpocznie swoje czynności. Fundusze przyrzeczone ma mieć ta spółka z Czech; oczekuje jedynie koncesyi od ministerstwa na sprzedaż w drodze licytacyi nie wykupionych fantów.

Towarzystwo kredytowe miejskie otwiéra dział zaliczkowy dla Lwowa. Czy nie będzie takich instytucyi na Lwów za wiele? Nie zapominajmy bowiem, że zbyt wielka łatwość kredytu rodzi lekkomyślność!

Towarzystwo zaliczkowe w Jaśle, którego stan funduszów podaliśmy w wykazie grudniowym, rozwija się mimo licznych trudności wcale pomyślnie. Popyt za pieniądzmi, jak wszędzie u nas w kraju, ogromny, spółka nie może jednak podołać wszystkim wymaganiom członków, gdyż kredyt ma utrudniony i bardzo drogi — płaci bowiem 8 od sta za wypożyczone do obrotu pieniądze.

Towarzystwo produkcyjne krawców we Lwowie. Dnia 16. b. m. odbyło się walne zgromadzenie tegoż Towarzystwa pod przewodnictwem p. Ignacego Jasińskiego. Walne zgromadzenie udzieliło dyrekcyi absolutoryum z rachunków (p. bilanse z r. 1875) i na żądanie kilku członków wybrało całą Radę zawiadowczą. W skutek wyboru weszli do Rady pp. Kwaśniewski Jan, Sołtys Wincenty, Abryzowski Jan, Gliński Maciéj, Schlegel Karol i Jasiński Ignacy. Następnie upoważniło walne zgromadzenie dyrekcyą do zaciągnięcia pożyczki w wysokości 2.000 złr.

dla rozszerzenia zakresu działania spółki. Delegatem na przyszłe walne zgromadzenie Związku wybrało stowarzyszenie p. Kostakowskiego Władysława.

Walne zgromadzenie Związku stowarzyszeń. W odpowiedzi na pismo Patrona z dnia 2. z. m. oświadczyło się już dwadzieścia kilka spółek, niektóre nawet z pobliża Krakowa, za tém, aby wtóre walne zgromadzenie Związku odbyło się we Lwowie, a nie w Krakowie, jak z początku uchwaloném było.

Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe w Rzeszowie. Dnia 30. b. m. odbędzie się walne zgromadzenie téj spółki; porządek dzienny: 1) sprawozdanie z czynności za r. 1875; 2) zamknięcie rachunków i udzielenie absolutoryum Dyrekcyi; 3) podział zysków; 4) wylosowanie $^1/_3$ części członków Rady nadzorczéj; 5) wybór 4 członków do Rady nadzorczéj w miejsce wylosowanych; 6) wybór 4 dyrektorów; 7) wybór 5 członków do komitetu cenzorów.

Przypomnienie w sprawie opłat należytości stęplowych przez spółki zarobkowe.

(Dr. A. Z.) W „Związku“ nr. 1. 2. 3. z r. 1874. podaliśmy do wiadomości spółek naszych, jakie bezpośrednie należytości stęplowe w myśl ustawy z dnia 21. maja 1873. nr. 87 D. u. p. uiszczać mają. Ustawa ta w §. 3. postanawia, aby należytości te uiszczane były w ciągu piérwszych 14 dni stycznia i lipca każdego roku za półrocze ubiegłe; rozporządzenie ministeryalne jednak z dnia 7. maja 1875. l. 886 posunęło terminy te na 31. stycznia i 31. lipca każdego roku, uwzględniając tém samém przedstawienia uczynione w interesie spółek przez Patrona powszechnego Związku stowazryszeń zarobkowych i gospodarczych w Austryi (p. „Związek“ nr. 22. i 35. z r. 1875).

Przypominamy tedy szanownym Dyrekcyom spółek naszych, że z dniem 31. b. m. mija termin uiszczaniu powyższych należytości i że zaniedbanie tegoż terminu upoważnia władze skarbowe do nałożenia na członków dyrekcyi ustawą przepisanych kar pieniężnych.

Przy téj sposobności naprowadzamy zarazem niektóre szczegóły ustawy z dnia 21. maja 1873. i powyżéj wzmiankowanego rozporządzenia ministerstwa skarbu sądząc, że przypomnienie to będzie wcale na czasie.

Ustawa z dnia 21. maja 1873. poleca w §. 3., aby spółki opłacały właściwym władzom skarbowym w powyżéj określonych terminach należytość stęplową obliczoną według skali I. od półrocznych ogólnych sum:

a) pobranych w półroczu udziałów;

b) wypłaconych w półroczu udziałów;

c) wypłaconych w półroczu dywidend;

według §. 5. zaś téjże ustawy i w myśl ustawy z dnia 29. lutego 1864. nr. 20 D u. p. należy się należytość 2% od procentów, jakie stowarzyszenie w ciągu ostatniego półrocza od pieniędzy przyjmowanych, jako wkładki oszczędności lub na rachunek bieżący wypłaciło.

Tak ustawa powyższa jak i bliżéj określające postanowienia jéj rozporządzenie ministeryalne z 7. maja 1875. wyraźnie postanawia, że władze zadawalniać się muszą „sumarycznymi wykazami miesięcznych wyników uwidocznionych w księgach kasowych — względnie w księdze głównéj“ i nie mają prawa od nas żądać wykazów szczegółowych. Oczywiście księgi muszą tak być prowadzone, aby kontrola w razie potrzeby była dla władz możebną.

Ważną jest tu jeszcze jednak jedna okoliczność. Gdy należytości te opłaca się od wpłat i wypłat rzeczywistych t. j. gotówką wypłacanych, lub ku rzetelnemu zwiększeniu poszczególnych rachunków (kontów indywidualnych) dopisanych — przeto strącać należy od sum w księgach kasowych wszelkie storna, które weszły wprawdzie do ksiąg kasowych, zwiększyły sumy ogólne, ale ani na gotówkę ani na stan (saldo) rachunków poszczególnych wpływu nie miały. Przy wykazach zaś wypłaconych procentów zwracać należy uwagę na to, iż tak księgi nasze likwidacyjne, jak i główne jednę tylko rubrykę (jedno konto) prowadza na rachunek procentów — a ustawa żąda należytości 2% jedynie od wypłaconych, lub dopisanych procentów od pieniędzy u nas na rachunek bieżących (na wkładkę oszczędności) złożonych, przeto należy oprócz stornów, strącać od sum ogólnych także i odsetki zwrócone członkom od pożyczek wcześniéj (przed terminem) spłaconych, gdyż odsetki te nie były ani wypłacone ani dopisane lecz odpisane i to nie na rachunek wkładek lecz pożyczek; powtóre odtrąca się odsetki wypłacone od weksli własnych, gdyż weksle te były już ostęplowane a zatém i procent od nich przez spółki nasze opłacony, należytości stęplowéj już podległ, a pieniądze z weksla nie były złożone u nas, lecz nam pożyczone, również odtrąca się odsetki wypłacone funduszowi rez. do obrotu, daléj za reeskont weksli z naszego portfeuilu, za inkasso polecono innym instytucyom i t. d. — w ogóle wszelkie odsetki wypłacone jakimkolwiek innym tytułem a nie od włożonych u nas na rachunek bieżący lub oszczędność pieniędzy.

W tym celu należy dla wewnętrznego użytku sporządzić sobie wykazy szczegółowe z odwołaniem się na artykuły kasowe — w księdze kasowéj zaś można pozycye takie podkreślić ołówkiem kolorowym. Dotyczącéj zaś władzy skarbewéj przedkłada się wykaz sumaryczny, którego wzór podajemy:

L. bieżąca	Miesiąc	Ogółem według księgi główn.		Od tego: Storna		Od tego: Odsetki od weksli własnych		Od tego: [illegible]		Pozostaje do wymiaru		2% czyni:		Uwaga.
1	Lipiec	12	24	1	58	6	78	—	—	3	88	—	07_{76}	
2	Sierpień	63	83	—	—	52	—	8	63	3	20	—	06_{70}	
3	Wrzesień	389	19	57	45	341	52	26	28	21	39	—	42_{78}	
4	Październ	468	99	24	10	375	75	—	—	35	79	—	71_{58}	
5	Listopad	210	55	—	—	134	—	—	54	51	9	1	03_{82}	
6	Grudzień	2147	19	—	—	110	—	11	43	2025	76	40	51_{52}	
	Razem	3291	99	83	13	1020	0	46	88	2141	93	42	84	

Do wykazów udziałów wpłaconych, udziałów wypłaconych i dywidendy wypłaconéj pozostaną jedynie rubryki:

1) miesiąc;

2) ogółem według księgi kasowéj;

3) od tego storno;

4) pozostaje do wymiaru.

Rubryka zaś „2% czyni:" zmienia się o tyle, że nie oblicza się należytości według skali I. od sumy netto każdego miesiąca, gdyż to wypadłoby na naszą niekorzyść, ale od sumy ogólnéj z całego półrocza np. w półroczu II. 1875. wpłacono udziałów: 8.677 złr. 20 ct., należytości według skali I.: 8 złr.; wypłaconych: 507 złr. 24 ct., należytość żytość według skali I.: 50 ct.; dywidendy: 3.181 złr. 62 ct., należytość według skali I.: 3 złr. — razem: 11 złr. 50 ct., powyżéj 42 złr. 84 ct., ogółem: 54 złr. 32 ct. Wraz z wykazami tymi poséła się władzy skarbowéj doniesienie, że ta kwota wypadła do wymiaru bezpośrednich należytości, którą tu dołącza się do tegoż doniesienia, a władza obowiązana jest natychmiast odbiór jéj pokwitować. I na têm czynność nasza się kończy.

Bilanse spółek zarobkowych za r. 1875.

Lwów, Towarzystwo produkcyjne krawców. Bilans za rok 1875. a) Stan bierny: udziały członków: 1.971·95; wierzytelności bierne za towary i w gotówce: 14.407·33; razem: 16.379·28. b) Stan czynny: udziały w innych spółkach: 182·28: udzielone kredyta: 10.231·02; zapas towarów: 4.438·47; koszta administracyi naprzód popłacone: 294·—; koszta ruchomości i założenia: 700·—; odsetki przenośne: 30·—; gotówka: 27·14; straty: 476·37; razem: 16.370·28.

Lwów Towarzystwo zaliczkowe dla rolnictwa i przemysłu rolniczego. Rachunek strat i zysków. Zyski: Reszta zysków z r. 1874/5.: 41.72½; procenta pobrane: 3.588·22; razem: 3.629·94½. Straty: Procenta wypłacone: 1.498·71; koszta zarządu: 89·09; czysty zysk za II. półrocze 1875. 2.042·14½; razem: 3.629·94½. Bilans. a) Stan czynny: Gotówka w kasie: 310·10½ na rachunku bieżącym: 4.849·91; pożyczki udzielone: 89.226·30; razem: 94.386·31½. Stan bierny: udziały członków: 26.822·90; wkładki na rachunek bieżący: 9.564·19; wierzyciele wekslowi: 53.900·—; procenta naprzód pobrane: 862.60½; nie podniesiona dywidenda za rok 1874/5.: 623·12½; fundusz rozerwowy: 571·35; czysty zysk za II. półrocze 1875.: 2.042·14½; razem: 94·386·31½. Ogólny obrót w II. półroczu 1875.: 403.861·87.

Rzeszów, Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe. a) Rachunek strat i zysków: Ma: procenta z przeniesienia z roku 1874.: 1.228·53; uzyskane w roku 1875.: 15.171·37; razem: 16.339·90. Winien: procenta wypłacone w r. 1875: 7.778·04; procenta przenośne na rok 1876: 1.741·91; koszta administracyi w r. 1875.: 1.736·11; 10% zużycia inwentarza: 63·—; czysty zysk: 5.080 84. b) Bilans, Stan czynny: gotówka w kasie: 2.167·70; 543 eskontowanych weksli: 142.508·05; Konto kurent 14 debitorów: 14.372·67; wartość ruchomości: 300·—; Koszta sąd. zal.: 38·22; popłacone procenta na rok 1876.: 20.—; razem: 159.406·64. Pasywa, Konto udziałów. 34.390.56; rachunek bieżący: 108.739.44; wierzyciele wekslowi: 7.487·67; fundusz rezerwowy: 1.946·22; procenta pobrane na r. 1876.; 1.761.91; czysty zysk: 5.080.84; razem: 159.406·64.

Strzyżów, Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe. a) Rachunek strat i zysków. Ma: Procenta pobrane: 1.296·29; procenta naprzód wypłacone: 22.08: razem: 1.318·37. Winien: procenta wypłacone: 641·61; procenta naprzód pobrane: 178·96; koszta administracyi: 152·22; 10% zużycie inwentarza: 14 53; czysty zysk: 331·05. b) Bilans. Stan bierny: udziały 135 członków: 4.396·—; wkładki oszczędności: 3.914·87; wierzytelności wekslowe: 4.500 —; fundusz rezerwowy: 147·—; procenta przenośne: 178·96; czysty zysk z r. 1875.: 331·05; razem: 13.467·88; Stan czynny: Pożyczki udzielone: 12.917·—; inwentarz: 130·77; procenta przenośne: 22·08; gotówka: 398·03; razem: 13.467·88. Ogólny ruch kasowy: 92.812·32.

Tłumacz, Towarzystwo zaliczkowe powiatu Tłumackiego, stow, zar. z n. p. Bilans surowy. Stan bierny; udziały: 11.269·50; wkładki oszczędności: 3.000·—; saldo procentów: 2.518·20; razem: 16.787·70. Stan czynny: pożyczki udzielone: 13.604.87; w krak. Tow. Wzaj. kredytu: 3.059·—; koszta urządzenia: 123·80; gotówka: —·03; razem: 16·787·70. Ogólny ruch kasowy: 117.20·90.

W sprawie podatkowéj. Do komisyi specyalnéj mającéj zająć się wnioskiem dra Meznika, wszedł z delegatów polskich p. Kornel Krzeczunowicz. Jemu więc polecamy piekącą tę sprawę naszych spółek.

Odpowiedzialny redaktor **Dr. Tadeusz Skałkowski.**

I. Związkowa Drukarnia we Lwowie Hotel Żorża.